

Eminentissimi Ac Reverendissimi Domini, D. Joannis Baptistæ, Cardinalis De Luca, Theatrum Veritatis Et Justitiæ, Sive Decisivi Discursus

Ad Veritatem Editi In Forensibus Controversiis, Canonicis & Civilibus, in quibus in Urbe Advocatus, pro una partium scripsit, vel Consultus respondit ; Cum Indicibus Argumentorum, Causarum ac Rerum luculentissimis. Opus Tam Judicibus, Quam Causarum Patronis, atque omnibus in utroque Foro ...

Tractatus Primi Pars I. de Servitutibus Prædialibus, Usufructu, & utroque Retractu, Pars II. de Emphyteusi, Pars III. de Locatione & Conductione

Luca, Giovanni Battista de

Coloniae Agrippinae, 1691

Disc. XIII. Romana Casalis veteris. Facta concessione emphyteutica ad tertiam generationem masculinam, An talis concessio convenire possit filiæ fœminæ utpotè descendenti à masculo, ita ut verbum ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-74102](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-74102)

sed etiam illa, quæ consistunt in expensis litium factis pro eorundem bonorum recuperatione vel defensione, ab illis qui occupare volebant, cum perpetuo domini præiudicio, prout erant in casu, in quo lis sustentata per Julium respiciebat perpetuam domini utilitatem super statu bonorum & Capituli dominio, quod controvertebatur ab eadem oppositrice ejusque auctore & Fisco Regio contententibus de istorum bonorum feudalitate.

In ea enim questione, quam in fideicommissario, marito, & aliis similibus tractant Doctores, super repetitione expensarum in litibus, quicquid alii qui variant, ea est communis & recepta distinctio, quod aut lites fuerunt super pertinentia & prælatione inter plures ex eadem investitura vel dispositione venientes, & inter se contententes, & quia lis non percutit substantiam fideicommissi, sive dominium & perpetuam utilitatem domini, hujusmodi litium impensæ non repetuntur.

Aut lites fuerunt circa ipsorum bonorum statum & substantiam, ita ita ut malus litium eventus causasset domino directo, vel fideicommissario perpetuum præiudicium; & e contra bonus eventus causet perpetuam utilitatem, Et tunc nisi agatur de levibus & modicis impensis commodè cum fructibus supportandis, veniunt appellatione melioramentorum, & sunt reficiendæ Molina de primogen. lib. 1. cap. 27. num. 11. Garz. de expens. cap. 16. num. 36. Resenthal. de feud. cap. 10. & 24. Salgad. in labyrinth. part. 3. cap. 9. numer. 19. Gregor. decis. 197. num. 4. & sequen. Add. ad Buratt. dec. 401. num. 17. Romana fideicommissi seu Salviani 23. Junii 1653. ceram Albergo, & in aliis frequenter.

Et sic Julius, vel ejus hæredes in casu devolutionis, justè præterdere poterant magnas expensas in summa plurimum millium scut. passas & patiendas in gravissima & diuturna lite sustentata cum Regio Fisco, & oppositrice, ejusque auctore, non super sua pertinentia & prælatione, sed super substantia emphyteusis, & qualitate bonorum, quæ per Fiscum & adversariam negato Capituli dominio, prætendebantur feudalia.

Hinc propterea, neglectis etiam omnibus rationibus congruentiæ & gratitudinis, atque attempta solùm stricta ratione utilitatis & majoris interesse, indubitatum esse insinuabam, magis expedire, Capitulo facere renovationem Antonio de consensu Julii propterea remittentis dictas expensas, quàm facere novam concessionem alteri peccati cum solo augmento scut. 25. quod utique præponderare non poterat oneri refectiois dictarum expensarum.

Neque in dicta utilitate metienda, modo aliquo habenda erat ratio oblationis, quam dicta oppositrix faciebat solvendi canones decurios, quia cum ipse ejusque pater, cujus eadem erat hæres, possederint bona, & fructus perceperint, remanebant canonum debitores certi & indubitati, ac propterea offerebat id quod debebat, & ad cujus solutionem etiam sine investitura urgeri poterat, ita ut sopito puncto feudalitatis, Capitulum posset facillimè eas recuperare; Nec aliquam legalem vel naturalem rationem subesse dicebam, quæ suaderet, ut extraneo offerente domino directo solutionem proprii debiti, agnatus petens renovationem esset obligatus offerre illud idem, quod ab alio invenitur volente solvere debitum proprium, quia oblationis utilitas non provenit ab investitura, cum sine illa adhuc debitum extet, & solvi debeat.

Et ex his constare dicebam, quod ex stricta ratione justitiæ & cum evidenti Ecclesiæ utilitate, magis congrua videbatur oblatio Antonii cum canone scut. 50. quàm oppositricis cum illo scut. 75. Multò magis accedentibus aliis rationibus, gratitudinis, honestatis & congruentiæ, quæ relinquebantur pensandæ pietati, ac summæ Religioni Capituli; Et juxta præmissa, discussio negotio inter ipsos Canonicos, inter quos plures aderant Juris Consulti insignes, capta fuit resolutio Antonio favorabilis executioni demandata.

ROMANA CASALIS VETERIS

P R O

PRINCIPISSA RUCCELLÆ
DIANA VICTORIA,

C U M

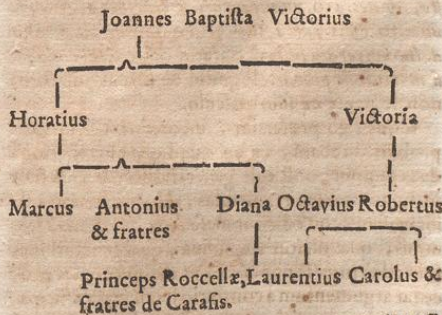
MONASTERIO S. PETRI
AD VINCULA.

Casus decisus per Rotam pro Monasterio,
postea sopitus per concordiam.

Facta concessione emphyteutica ad tertiam generationem masculinam, An talis concessio convenire possit filixæ feminæ utpotè descendenti à masculo, ita ut verbum generationis masculina sufficiat verificari in persona generante, quamvis non verificetur in persona generata, vel potius in utraque generatione activa & passiva requiratur qualitas masculina.

S U M M A R I U M

- 1 Acti series.
- 2 Verbum generationis masculina duplicem habet significationem activam & passivam.
- 3 Quod verbum generatio masculina possit convenire feminæ.
- 4 Quilibet duas constituit generationes, unam masculinam, alteram femininam, & quomodo.
- 5 Declaratur opinio volentium sub generatione masculina non venire feminas.
- 6 Ex quibus contractus censeri debeat potius locationis quàm emphyteusis.
- 7 Resolutio cause, & de ejus ratione.
- 8 Usus loquendi satis attendendus pro regulanda voluntate.
- 9 Non implicat esse locationem, & restrictam ad solos masculos.

DISC. XIII.

DE anno 1564. Monasterium Canonice Regularium S. Petri ad Vincula concessit Joann. Baptistæ Victorio quoddam casale quod *casale vetus* nuncupatur, atque super concessione prius inita fuerunt capitula lingua materna, in quibus dicitur concedi à *terza generatione masculina cominciando da tutti i suoi figlioli*, Super quibus capitulis deinde confectum est publicum instrumentum, in cuius proemio narratur conventum fuisse de concessione faciendâ dicto Jo. Baptistæ pro filiis suis, & ad tertiam eorum generationem, quæ verba repetuntur etiam in dispositiva.

Cum autem omnibus masculis defectis, fuisset solum superstes Diana dicti Joannis Baptistæ ex Horatio filio neptis tanquam hæres Marci Antonii ultimi deficientis dicti Casalis possessetrix, contra istam Monasterium iudicium instituit in Rota super devotione ob finitas generationes masculinas, Et assumpta de super dispositione coram Albergato, Ego & ceteri pro dicta Principissa Diana scribentes dicebamus, verbale nomen *generationis* abstractè sumptum duplicem habere significationem, activam scilicet & passivam, ac utriusque posse convenire, Unde sub dicto vocabulo *generationis* masculinæ rectè venire potest femina, utpotè in qua patris eam generantis persona representatur juxta theoreticam Bald. in l. cum acurissim. C. de fideicom. præsertim dum non agitur de filia primi acquirentis, in qua concurrunt solum masculina generatio activa, sed de nepte ex filio, unde tam activa, quam passiva concurrere dicitur, activa scilicet in acquirente, qui est generans, & passiva in filio qui est generatus, unde qualitas generationis masculinæ, jam in primo successore verificata, & impressa, influit in omnes ab hoc descendentes, sive sint masculi, sive sint feminae, quia omnes sunt generatio masculina, seu de hujusmodi generatione primi acquirentis, ad quod tale verbum directum est, ut ita distinguendo inter filiam primi acquirentis & neptem ex filio probant *glos. in l. Gallus § nunc de lege verb. nam etsi de liberis & post hunc ubi Bald. Alex. num. 3. Castrenf. num. 4. las. num. 10. idem Alex. conf. 23. num. 40. lib. 5. & conf. 53. lib. 6. num. 9. Cephal. conf. 413. numer. 23. & seqq. Paris. conf. 40. n. 40. lib. 2. Menoch. conf. 379. n. 2. & 625. num. 8. Peregr. conf. 50. num. 1. lib. 3. & decif. 4. num. 2. Et in terminis nostris immò fortioribus Capr. conf. 82. num. 82. & seq. Mantie. de tacit. lib. 22. tit. 15. numer. 16. Fulgin. de emphyteusit. de success. quasi. n. num. 1. in fin. Mantie. dec. 223. num. 10. Rot. in Bonon. bonorum 14. Ianuarii 1607. coram Iusto, & dec. 410. num. 14. parti. 4. rec. tom. 2. & 737. num. 10. & 11. parti. 4. tom. 3. in quibus præsertim in d. Baroc. coram Iusto declaratur quod Castrenf. in l. si maritus de procur. loquitur de filia stipulatoris, non de nepte ex filio masculo.*

Idque Ego præsertim, inconvincibili ratione probari dicebam, ex eo quod quælibet persona duas tantum constituit generationes ab ejus filiis inchoandas, seu regulandas, Unam nempe à filiis masculis, quæ dicitur masculina, Alteram à feminis, quæ dicitur feminina, quæ generationes sunt adeo inter se oppositæ, ut absolutè in eis procedat argumentum à contrario sensu, tam affirmativè, quam negativè, ut egregiè Paul. de Castrenf. conf. 9. num. 4. in fine lib. 2. cuius traditio in proposito

videtur magistralis, Unde cum Joannes Baptistæ acquirens duos habuerit filios, Horatium nempe masculum, & Victoriam feminam, unus constituit generationem masculinam, altera verò femininam, & consequenter impossibile dicebam dictæ Dianæ convenire non debere qualitatem generationis masculinæ, cum ista cessante opus esset illam dicere de generatione feminina, quod ei convenire non poterat, dum descendebar, non à Victoria femina, sed ab Horatio masculo.

Unde subjungebam, traditionem *Castrenf. conf. 300. lib. 2. sub num. 1. Corn. conf. 190. lib. 3. Gratian. discept. 295. numer. 2. & 3. & aliorum*, qui in contrarium deducebantur ad probandum hoc verbum *generationis masculinæ* non convenire feminis, intelligendam esse, vel in concursu masculorum, vel in filia stipulatoris, vel demùm ubi alia verba seu conjecturæ & inditiâ concurrerent, ex quibus defumi posset, voluntatem partium fuisse, sub dicto vocabulo *generationis* explicare ipsas singulares personas succedere debentes, ut scilicet masculinæ qualitatem habeant, in quibus terminis procedere dicebam *Gratianum* ubi supra, in cuius casu concurrebat dictio *tantum*, prout etiam erat in voto *Cantucci. 125. par. 2. diversif.* ut in specie explicatur per eandem Rotam *decif. 737. numer. 4. parti. 4. recent. tom. 3.*

Ac fortius præmissa procedere, omnes pro hac parte scribentes dicebamus, quia superius allegati, & ceteri contrarium in feminarum exclusionem tenentes, loquuntur in terminis emphyteusis Ecclesiasticæ, innixi præsertim istius contractus peculiarari naturæ regulariter juxta aliquorum opinionem solis masculis convenienti sive quod tanquam contractus stricti juris strictissime sit intelligendus, ut constat præsertim ex *Gratiano*, & ex voto *Cantucci ubi supra*, ideoque tales auctoritates in præsentem oblatam non videbantur, cum ageretur, non de contractu emphyteutico, sed de illo locationis, largius & benignius intelligendo, ut in specie ita distinguendo bene firmatur *dicta dec. 737. parti. 4. tom. 3.*

Quod autem ageretur de contractu locationis magis quam emphyteusis, constare dicebatur, Tum quia partes utuntur verbo *locationis*, unde talis censendus est contractus, qualem partes denominarunt, ut *dicta dec. 737. num. 5. parti. 4. tom. 3. & 110. num. 7. parti. 6.* Tum ob quantitatem canonis ad mensuram fructuum ex deductis apud *Buratt. dec. 334. num. 1. d. dec. 110. p. 6. & in aliis de quibus in Rom. Casalis Medie via hoc eodem ut. disc. 30.* Ac etiam ex modo solvendi canonem seu responsonem in pluribus pagis ad formam locationis, ut ponderatur apud *Buratt. dicta dec. 334. num. 7. in fin.*

Proposita causa sub die 5. Maii 1653. prodit resolutio pro Monasterio, ex eo fundamento, quod cum concessum esset ad tertiam generationem masculinam, convenire non posset, nisi masculis sub dicto vocabulo solum venientibus ex auctoritatibus *Castrenf. Cornei, Gratiani*, & aliorum de quibus supra, cum aliis copiosè deductis in decisione de super edita, post cujus editionem habito ex hac parte succumbente congressu Advocatorum pro directione, vel pro consilio, an expediret amplecti quandam honestam concordiam pro parte Monasterii oblatam circa remissionem fructuum, aliasque conditiones, Ego fui in sensu cui ceteri adhererunt dictam concordiam amplectendam esse, ut sequutum fuit, unde causa finem habuit.

Quamvis enim decisio non satisfaceret nostris

Actis fundamentis, dictisque distinctionibus, & autoritatibus, quæ in stricta juris censura videntur, unde propterea aliqui ex hujus partis defensoribus mordicus insisterent super defensionis prosecutione, attamen mihi ad veritatem reflectenti difficultatem non levem inferebat communis usus loquendi spectato nostro materno Italico idiomate, in quo concepta erant Capitula potius attendenda, quam instrumentum, ex iis quæ habentur in alia disputatione habita in hac eadem causa *disc. seq.* Ista enim eloquutione atenta non intrant sophistica distinctiones, ac subtilitates juristarum super cortice verborum ac super eo, an adesset dictio *à vel ab*, seu alia distinctiones, *de, vel, ex,* & similes quæ apud allegatos considerari solent, ac etiam advertitur in decisione, Ista siquidem videntur pro meo sensu species judicium, seu pabula grammaticorum, quoniam cum quæstio sit voluntatis, istius substantia semper ac primariè attendenda est, ex communi usu loquendi ultimè regulanda ex deductis per *Rot. dec. 125. n. 4. & 5. par. 10. rec.* ubi allegantur *Ancharan. Felin. Mantica & ceteri*, & præsertim magistralis doctrina *Bar. in l. omnes populi nu. 58 ff. de iust. & iur.* quod usus loquendi omni regulæ omnique constitutioni derogat & prævalet.

Neglexit autem Rota, & merito, assumere inspectionem super natura contractus, & an ageretur de emphyteusi vel locatione, quoniam si damus voluntatem restringendi concessionem ad solas generationes masculinas per veritatem, ut communis usus loquendi Italico idiomate probabilis importare dicitur, nil refert esse unum vel alterum contractum, quoniam non implicat esse locationem ita cum ista vel alia lege aliàs de jure sub isto contractu non cadente qualificatam, ut apud *Seraphin. decis. 308. Oriob. decis. 42. & in aliis*, Ideoq; mihi pro succumbente scribenti, reflectendo ad veritatem placuit resolutio, quævis ejus rationes non omninò satisfacerent, dum vera ratio pro meo judicio consistere videbatur in dicta substantia veritatis potius, quam in distinctionibus ac formulis verborum instrumenti.

E ADEM ROMANA
CASALIS VETERIS.
PRO
MONASTERIO S. PETRI
AD VINCULA.
CUM
ROBERTIS.

Causa decisus per Rotam pro Monasterio.

Acujus persona initiandæ sint ac regulandæ generationes ad quas concessio facta est? Et in discrepantia inter Capitula, & instrumentum, quid potius attendi debeat.

SUMMARYM

1 **C**ausa controversa.
2 De modo computandi generationes;
Card. de Luca de Emphyteusi Pars II.]

- 3 An sub generatione masculina veniant masculi ex femina.
- 4 Dicitio à, vel ab, an sit inclusivè vel exclusivè.
- 5 Capitulis potius quam instrumento deferendum est.
- 6 In prohibitis conventio à beneplacito Apostolico est regulanda.

DISC. XIV.

SOPITA per concordiam controversia de qua in præcedenti, fratres de Robertis descendentes per masculum à Victoria filia Jo. Baptistæ stipulatoris curarunt ad causam se admitti, prætendentes investituram eis convenire, Assumptaque disputatione coram eodem Albergato sub die 4. Junii 1655. pro non comprehensione ad favorem Monasterii prodiit resolutio confirmata 11. Decembris 1658. coram eodem, unde propterea actores acquieverunt.

Fundamentum actorum erat, quod cum in instrumento diceretur concessionem fieri Jo. Baptistæ pro filiis suis ad eorum tertiam generationem masculinam, opus non erat, quod filii ipsius Jo. Baptistæ tanquam demonstrati pro generantibus magis quam generatis essent masculi, sed sufficiebat quod dictam qualitatem haberent illi qui futuri essent de tertia generatione passiva, dum stante verbo eorum, dictis filiis dejecto, resultabat quod ipsi stabant exclusivè, quia nemo generat se ipsum, neque potest quis dici de ejus generatione ac sui ipsius filius juxta distinctionem de qua in *Affien. emphyteusis coram Merlino inter suas decis. 420. & 454. & in eadem coram Macchiavello decis. 355. par. 11. recen.* & habetur actum in Bonon. seu Nonantulana de evolutionis bonorum hoc tit. disc. sequenti.

Ideoque cum Octavius filius Victorie esset masculus, & ipsi pariter masculi ex masculino procreati, de plano inferebant dictum verbum, generatione masculina in eis verificari, cum dupliciter lineæ seu generationis masculinæ scilicet & femininæ, quatum una incipit à filiis, altera à filiabus, ita procedat in viro ac in muliere, atque ubi non constat ad familiam seu agnationem habitum fuisse respectum, sed contemplatum esse solum sexum, sufficit istum verificati in personis vocatis, non curato, an proveniant à masculino vel à femina juxta communem & receptam traditionem, de qua ferè omnes cumulando *Bellon. jun. conf. 72. & 73. Larrea dec. Granaten. 36. & 54. Rota decis. 6. par. prima diversim. Bonon. successionis coram Bichio decis. 402. par. 9 & dec. 84. par. 10. rec. Bonon. fideicommissi de Barberis coram Corrado & Bichio dec. 95. & 218. par. 11. rec.* & de quibus & aliis frequenter in sua materia sub tit. de fideicommissis.

Idemque delumi dicebant ex verbis capitulorum instrumento non advertantium, sed solum ab isto interpretationem seu meliorem declarationem recipientium, quia cum in Capitulis diceretur à tertia generatione da cominciare da tutti li suoi figli, dictio à, vel ab, filiis adjecta juxta grammaticales regulas importabat exolutionem personarum, à quibus initiandum erat, ideoque cum generationes inciperent à filiis filiorum, verificabatur ut supra terminus generationis masculinæ in eodem stricto sensu, in quo Rota illud acceperat in eadem causa contra Dianam Horatii filiam, ut in discursu præcedenti.

Contrarium verò ut supra fuit resolutum, quia cum actiones essent descendentes à Victoria femina, dici non

D

non